

سالمندان کدام استان‌ها وضعیت زندگی بهتری دارند؟

بررسی ابعاد مختلف شاخص «دیده‌بانی سالمندی» در ایران نشان می‌دهد ...

بررسی ابعاد مختلف شاخص «دیده بانی سالمندی» در ایران نشان می‌دهد که کم‌ترین نمره این شاخص مربوط به استان سیستان و بلوچستان و بیشترین نمره مربوط به استان تهران است. همچنین مشخص شد که ایران در این شاخص در بین ۹۷ کشور جهان رتبه ۶۴ را دارد.

به گزارش ایسنا، سالخوردگی جمعیت یکی از مهم‌ترین تغییرات و چالش‌های جمعیتی و رفاهی در بسیاری از کشورهای جهان در نیمه اول قرن ۲۱ است. در سال ۲۰۱۹ برای اولین بار در طول تاریخ، تعداد سالمندان بیشتر از کودکان زیر پنج سال در سطح جهان شد و انتظار می‌رود تا سال ۲۰۵۰ در سطح جهانی تعداد سالمندان ۶۰ ساله و بیشتر، دو برابر و سالمندان ۸۰ ساله و بیشتر، به سه برابر افزایش یابد.

در ایران نیز هر چند در حال حاضر سالمندان ۶۰ ساله و بالاتر، کم‌تر از ۱۰ درصد جمعیت را تشکیل می‌دهند، ولی انتظار می‌رود این نسبت از سال ۲۰۳۰ به بعد با سرعت چشم‌گیری افزایش یابد و در سال ۲۰۵۰ به حدود یک سوم جمعیت ایران برسد.

سالخوردگی جمعیت، هر چند از دستاوردها و موفقیت‌های بزرگ بشر و نشانه توسعه اقتصادی و اجتماعی است؛ اما این افزایش سریع تعداد سالمندان به عنوان یک چالش رفاهی اساسی نیز محسوب می‌شود. کاهش جمعیت در سنین فعالیت، کاهش رشد اقتصادی، سقوط بازارهای مالی، ورشکستگی صندوق‌های بازنشستگی و فشار بر سیستم‌های بهداشتی، چند نمونه بارز از مسائل و چالش‌های سالخوردگی جمعیت است.

در این بین، مهم‌ترین مسئله در سنین سالمندی به ویژه در کشورهای در حال توسعه مانند ایران، تامین رفاه، به زیستن و امنیت مالی است؛ چرا که همه سالمندان تحت پوشش مستمری بازنشستگی قرار ندارند. همچنین چشم‌اندازهای اشتغال برای سالمندان محدود است. به علاوه دسترسی به خدمات مناسب برای مراقبت از سلامت نیز موضوعی است که دولت‌ها باید به آن توجه داشته باشند. ضمن اینکه کوچک شدن خانواده‌ها و افزایش خانواده‌های هسته‌ای باعث افزایش نگرانی‌ها در خصوص رفاه افراد سالمند و وضعیت سلامت و فعالیت‌های آنان شده است.

یکی از شاخص‌ها برای سنجش به زیستن سالمندان، «شاخص دیده بانی سالمندی» است که به بررسی جنبه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی سالمندان می‌پردازد. در این شاخص ابعاد مختلف «امنیت درآمدی»، «وضعیت سلامت»، «قابلیت/توانمندی» و «مناسب سازی محیط مورد بررسی قرار می‌گیرد.

با توجه به اهمیت این موضوع و خلاء پژوهشی در این خصوص در ایران، پژوهشگران با انجام یک مطالعه، وضعیت به زیستن سالمندان ایران و جایگاه ایران را در مقایسه با کشورهای دیگر مورد بررسی قرار دادند.

در این مطالعه از داده‌های سرشماری سال ۱۳۹۵، داده‌های طرح هزینه و درآمد خانوار ۱۳۹۵، داده‌های صندوق بازنشستگی کشوری ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۷، حساب‌های ملی و منطقه‌ای ۱۳۹۵، داده‌های پیمایش ملی و نگرش‌های ایرانیان ۱۳۹۴، پیمایش ملی سرمایه اجتماعی ۱۳۹۳ و ۱۳۹۷ استفاده شد.

بررسی شاخص کلی دیده بان سالمندی ایران و ابعاد مختلف آن در مقایسه با کشورهای جهان نشان داد که ایران در رتبه ۶۴ در بین ۹۷ کشور قرار دارد و در بُعد امنیت درآمدی رتبه ۶۵، وضعیت سلامت رتبه ۴۳، ظرفیت و توانمندی رتبه ۸۸ و در بُعد مناسب سازی محیط رتبه ۴۹ را دارد. بنابراین، بهترین رتبه و جایگاه ایران در بُعد وضعیت سلامت و بدترین آن در بُعد ظرفیت و توانمندی است. به طوری که ایران در بُعد ظرفیت و توانمندی سالمندان جزو ۱۰ کشور پایین قرار دارد.

بررسی ابعاد مختلف شاخص دیده بان سالمندی در بین استان‌های مختلف حاکی از این است که کم‌ترین نمره این شاخص مربوط به استان سیستان و بلوچستان (۶.۵) و بیشترین نمره مربوط به استان تهران (۷۷.۹) است.

به طور کل استان‌های تهران، سمنان و فارس به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را دارند و استان‌های خراسان جنوبی، ایلام و

سیستان و بلوچستان به ترتیب در جایگاه های آخر شاخص به زیستن سالمندان قرار دارند.

بررسی رابطه شاخص توسعه انسانی استان ها با شاخص دیده بان سالمندی، حاکی از این است که این دو شاخص با یکدیگر هم بستگی دارند و استان های با سطح توسعه انسانی بالا، شاخص دیده بان سالمندی بالاتری دارند.

با توجه به نتایج به دست آمده، پژوهشگران این مطالعه می گویند: ابعاد امنیت مالی مانند توسعه پوشش همگانی حقوق بازنشستگی و کاهش فقر و همچنین بُعد قابلیت و توانمندی مانند فراهم کردن شرایط خوداشتغالی سالمندان و آموزش های مادام العمر و مخصوص سالمندان، باید در اولویت های سیاست گذاری قرار گیرد. همچنین نیاز است که توجه بیشتری به سالمندان آسیب پذیر کشور یعنی سالمندان ساکن در استان های سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی و ایلام شود و بسته های حمایتی و رفاهی خاص برای آنان ارائه شود.

در انجام این تحقیق، نسیمه زنجری؛ استادیار مرکز تحقیقات سالمندی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی و رسول صادقی؛ دانشیار جمعیت شناسی دانشگاه تهران، با یکدیگر مشارکت داشتند.

یافته های این مطالعه، زمستان ۱۴۰۰ به صورت مقاله علمی با عنوان «سنجش به زیستن سالمندان در استان های ایران با استفاده از شاخص دیده بان سالمندی» در نشریه «سالمند» منتشر شده است.